

1/2

CO NÁM DĚLÁ RADOST?

1

Přečtěte si následující text americké filozofky Marthy Nussbaumové, která uvádí seznam „centrálních funkčních schopností lidí“. Zaškrtněte schopnosti, které podle vás lidem nejvíce chybí, a poté napište text o deseti větech, ve kterém nastíníte, pomocí jakých opatření lze dané schopnosti rozvinout. Nakonec toto téma prodiskutujte ve třídě. Budou lidé muset zaplatit za rozvoj potřebných schopností? Jaký způsob platby by měli použít?

Zdá se, že v našem světě mají všechny aspekty našeho života peněžní hodnotu, jinými slovy je lze považovat za komoditu. Tržní hodnotu mají naše zaměstnání i naše základní potřeby (jídlo, voda, oblečení, přístřeší a palivo), jsme však zvyklí platit také za zachování svého fyzického zdraví a úpravu vzhledu, za udržování dobrých společenských vztahů a za zábavné a volnočasové aktivity. Lze říci, že je štěstí komoditou? Co nám dělá radost?

1. Život. Být schopen prožít život normální délky, neumřít předčasně nebo za okolností, kdy je cena života znehodnocena.
2. Tělesné zdraví a integrita. Mít možnost těšit se dobrému zdraví, včetně zdravé reprodukční schopnosti; mít k dispozici přiměřenou péči; mít přiměřené přístřeší.
3. Tělesná integrita. Mít možnost volného pohybu z místa na místo; mít zajištěno zabezpečení před narušením, včetně sexuálního napadení, manželským znásilněním a domácím násilím; mít možnost sexuálního uspokojení a volby v otázkách reprodukce.
4. Smysly, představivost a myšlení. Moci používat své smysly, představivost, myšlení a rozum – a to ve „skutečně lidském“ slova smyslu, tedy pomocí přiměřeného vzdělání, informujícího a kultivujícího, které zahrnuje gramotnost a základní matematický a vědecký výcvik, na něž ale není v žádném případě omezeno. Moci využívat představivosti a myšlení společně s prožíváním a činnostmi představující sebevyjádření – náboženské, literární, hudební atd., a to dle vlastní volby. Mít možnost využívat svého myšlení způsobem chráněným zárukami svobody vyjádření, s ohledem na projev politický i umělecký i svobody náboženského projevu. Mít možnost zažít příjemné zkušenosti a vyvarovat se bolesti, která není nezbytná.
5. City. Mít možnost navazovat vztahy k věcem i lidem mimo sebe; milovat ty, kteří milují nás a pečují o nás, tesknit po nich v jejich nepřítomnosti; obecně řečeno – milovat, tesknit, prožívat touhu, vděčnost a ospravedlnitelný hněv. Citově se rozvíjet bez působení paralyzujícího strachu a úzkosti. (Tato možnost znamená podporovat formy sdružování lidí, jež mohou působit jako ústřední faktory pro jejich vývoj.)
6. Praktické uvažování. Být schopen formulovat určité pojetí dobra, aktivně plánovat svůj život a kriticky tuto činnost reflektovat. (To zahrnuje ochranu svobody svědomí.)
7. Vztahy. a) Možnost žít s ostatními a ve směřování k nim, uznávat a projevovat zájem o ostatní lidské bytosti, účastnit se různých forem sociální interakce; být schopen vstoupit se do situace druhého a být v těchto situacích schopen soucítění; mít schopnost být spravedlivý i přátelský. (Ochrana této potenciální funkce znamená ochranu institucí, jež konstituují a rozvíjejí takovéto formy vztahů, a zároveň ochranu svobody shromažďování a politického projevu.) b) Mít sociální rámec pro vytvoření sebeúcty a nebýt ponižován; mít možnost, aby se s člověkem zacházelo jako s důstojnou bytostí, jejíž cena je stejná jako cena ostatních. (To vyžaduje ochranu proti diskriminaci.)
8. Jiné živé bytosti. Mít možnost prožívat vztah ke zvířatům, rostlinám a světu přírody a osobního zaujetí jimi. ►►

2/2

CO NÁM DĚLÁ RADOST?

- 9. Hra. Mít možnost smát se, hrát si a těšit se z oddychových činností.
 10. Kontrola nad svým okolím: a) Politická. Mít možnost efektivně se účastnit politických rozhodnutí, která ovládají lidský život; mít právo na politickou angažovanost, ochranu svobody projevu a sdružování. b) Hmotná. Mít možnost vlastnit majetek (movitý i nemovitý); mít právo hledat zaměstnání na rovném základě s ostatními; nebýt vystavován nezákonné prohlídce a zabavení vlastnictví. V pracovní oblasti mít možnost pracovat jako lidská bytost, využívat svého rozumu a vstupovat do smysluplných vztahů s ostatními pracujícími na základě vzájemného uznání.

Zdroj: M. Nussbaum, *Creating Capabilities*, 2011, s využitím českého překladu Blanky Knotkové-Čapkové.

PLACENÉ A NEPLACENÉ ČINNOSTI

1

Nakreslete tabulku podobnou tabulce vedle. Sepište seznam svých denních aktivit doma i jinde. Do druhého sloupce uveďte placené činnosti a do třetího sloupce neplacené činnosti.

ČAS	PLACENÉ ČINNOSTI	NEPLACENÉ ČINNOSTI

2

Činnosti ve třetím sloupci jsou neplacené. Jejich dopad často nelze vyčíslit ani jinak kvantifikovat. Mají nějakou jinou hodnotu?

Vezměte v úvahu i sportovní aktivity. Nejsou placené (naopak často platíte za to, abyste je mohli provozovat!), takže se zdá, že nemají žádnou finanční návratnost. Pokud si však cvičení užíváte, cítíte se dobře a bavíte se. Vážíte si této kvality, která je cenná pro vaši pohodu. Navíc investujete do svého zdraví, takže nebudete tak často nemocní a nebudete zatěžovat systém zdravotní péče ve vaší zemi. Každá neplacená činnost má svou hodnotu a může být přínosná vám, společnosti, vládě nebo životnímu prostředí.

3

Pracujte ve dvojicích a napište seznam alespoň pěti činností, které na první pohled nemají žádnou finanční hodnotu, ale mají kvalitativní i kvantitativní hodnotu. Napište, jaké pozitivní důsledky mohou tyto jednotlivé činnosti mít.
